

KULJETTAJIEN DIREKTIIVINMUKAINEN JATKO- KOULUTUS JA SIIHEN LIITTYVÄ AINEISTO

Kari Takala

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Lokakuu 2013
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kari Takala
KULJETTAJIEN DIREKTIIVINMUKAINEN JATKOKOULUTUS JA SIIHEN LIITTYVÄ AINEISTO

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 16 sivua + 4 liitesivua
Lokakuu 2013

Hankkeessa käsitellään ammattipätevyyskoulutusta sekä siihen liittyvää materiaalia. Ammattipätevyyskoulutuksesta on määrätty laissa kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä 16.3.2007/273.

Ammattipätevyyskoulutuksen tavoitteena on parantaa kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammatillisia valmiuksia työtehtäviensä hoitamiseksi. Koulutuksessa käytettävä materiaali on erittäin tärkeä osa koulutusta ja luo pohjan mielenkiintoiselle koulutuspäivälle.

Opiskelijaryhmää voidaan katsoa aikuisopiskelijoina. Kaikki jotka ammattipätevyyskoulutukseen osallistuvat ovat alansa ammattilaisia ja tehneet ammattikuljettajan töitä jo useita vuosia. Tämä tekee opettamisen ja materiaalin valmistamisen erittäin haasteelliseksi.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	AIKUINEN OPPIJANA.....	5
	2.1 Elinikäinen oppiminen	6
	2.2 Omaehtoisuus	6
	2.3 Itseohjautuvuus	7
	2.4 Opiskelumotivaatio.....	8
3	LAKI AMMATTIPÄTEVYYDESTÄ.....	11
4	AMMATTIPÄTEVYYSKOULUTUKSESSA KÄYTETTÄVÄ KOULUTUSMATERIAALI JA KOULUTUSOHJELMAT	12
	4.1 Koulutuskeskukseksi hyväksyminen	12
	4.2 Koulutusohjelmat.....	13
	4.3 Koulutusmateriaali.....	14
5	OMAT MATERIAALIT	15
	5.1 Materiaalin valmistaminen.....	15
	5.2 Materiaali aikuisopiskelijan näkökulmasta.....	16
	5.3 Valmiit materiaalit.....	17
6	YHTEENVETO	18
	LÄHTEET	19
	LIITTEET	20

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeen aiheena on ammattipätevyyskoulutus ja siihen liittyvä materiaali. Kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä on säädetty lailla 16.3.2007/273. Lain taustalla on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/59/EY (32003L0059). Tässä direktiivissä on määritelty kouluttajia koskevat vaatimukset sekä se ketkä tätä ammattipätevyyttä tarvitsevat. Kehittämishankkeessa keskitytään kuljettajien jatkokoulutukseen ja siihen kuuluvaan opetusmateriaaliin. Perustason ammattipätevyyskoulutus jätetään tämän hankkeen ulkopuolelle.

Kohderyhmänä jatkokoulutukseen tulijat ovat haasteellisia. Kyseessä on rautaisten ammattilaisten ryhmä, joka on työskennellyt alalla jo useita vuosia, jopa vuosikymmeniä. Heille ei voi kertoa aivan mitä tahansa ja miten tahansa. Onhan heillä jo kokemusta ja näkemystä alasta toisin kuin perustason ammattipätevyyttä suoritettaessa. Tämä asettaa opettajalle isoja haasteita luoda mielenkiintoinen opiskeluympäristö ja asiakokonaisuus joka herättää keskustelua ja antaa jotakin uutta jokaiselle koulutuksessa mukana olleelle.

Kohderyhmää voidaankin siis katsoa aikuisopiskelijoina. Pedagogisesti ajateltuna kyseessä on haastava ja mielenkiintoinen joukko.

Perusajatuksena on tuottaa materiaalia yhtä jatkokoulutuspäivää varten ja luoda kehityslinja jonka mukaan voidaan rakentaa muitakin aihekokonaisuuksia jatkokoulutuspäiville.

2 AIKUINEN OPPIJANA

Aikuiseen oppijaan liitetään usein käsitteet elinikäinen oppiminen, omaehtoisuus ja itseohjautuvuus. Aikuinen oppija eroaa lapsesta ja nuoresta mm. erilaisien opiskelumotivaatioiden ja laajan kokemusvaraston osalta. Aikuinen oppija nähdään itsenäiseksi ja omasta opiskelusta vastuulliseksi toimijaksi. Valmiudet itsenäiseen työskentelyyn saattavat kuitenkin vaihdella myös aikuisten kesken. Yleisesti voidaan todeta, että aikuisten oppijoiden odotukset ja tarpeet opinnoista vaihtelevat. Samoin työ, perhe, vapaa-aika ja opinnot muodostavat yksilöllisen kokonaisuuden.

Aikuinen on itsenäinen oppija ja kykenee asettamaan toiminnalleen tavoitteita sekä suunnittelemaan ja viemään läpi opintonsa ja arvioimaan oppimistaan. Aikuisen oppijan opiskelumotivaatio syntyy siitä, että opinnoista on konkreettista hyötyä esimerkiksi töissä, harrastuksissa tai järjestötoiminnassa. Oppimismotivaation lähteen ei tarvitse olla nykyhetkessä, vaan aikuinen oppija osaa katsoa pidemmälle tulevaisuuteen ja esimerkiksi opetella asiaa, jota tarvitsee vasta vuoden päästä.

Aikuisella oppijalla on laaja kokemusvarasto. Aiemmat kokemukset oppimisesta voivat joko edistää tai vaikeuttaa uuden oppimista. Arkielämän kautta saadut tiedot ja taidot ovat tärkeä oppimisresurssi.

Aikuinen oppija on rohkea tekemään valintoja ja kokeilemaan uusia asioita. Toisaalta aikuiset voivat olla myös varovaisia ja jopa pinttyneitä tapoihinsa, jonka vuoksi oppimisen haasteena on usein vanhan poisoppiminen. Aikuinen oppija ei pidä asioita ns. kiveen hakattuina vaan kykenee kyseenalaistamaan itsestäänselvyyksiä.

Aikuinen oppija voi jännittää opiskelua siinä missä nuorempikin. Aikuista voi jännittää paluu koulun penkille, jos muistot kouluajoilta sisältävät pettymyksiä ja nöyryyttämistä. Opiskelukulttuurin muutos oppijakeskeisemmäksi voi myös aiheuttaa haasteita. Omien käsitysten kyseenalaistuminen ja oppimisen tarpeen

myöntäminen voivat olla kova pala varsinkin, jos oppijasta tuntuu, että oma asema ja omanarvontunto eivät salli opiskelemista. (OK – opintokeskus)

2.1 Elinikäinen oppiminen

Elinikäisen oppimisen lähtökohtana on ajatus, että yksilön henkinen kehitysprosessi jatkuu läpi elämän. Jokaisella on iästään riippumatta mahdollisuus itsensä jatkuvaan ja monipuoliseen kehittämiseen sekä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseen. Vapaan sivistystyön keskeisenä ajatuksena on taata ihmisille mahdollisuus elinikäiseen oppimiseen, sillä oppimista tapahtuu sekä virallisen koulujärjestelmän (ns. formaalinen koulutus) puitteissa että epävirallisemmin esim. töiden, harrastusten ja omaehtoisen opiskelun kautta. Elinikäinen oppiminen antaa valmiudet elää muuttuvassa yhteiskunnassa sekä selvitä työelämän muutoksista.

Yksilön oppimiskyky ja -halu säilyvät läpi elämän. Vanhenemisen myötä mm. käyttömuistin kuormituskyky heikkenee, mutta vastaavasti asiakokonaisuuksien hallinta ja ymmärtäminen paranee. Lisäksi muutokset kuulossa ja näössä sekä motorisissa kyvyissä kuten kirjoittamisessa voivat aiheuttaa haasteita. Tämän vuoksi ikääntyneet oppijat voivat tarvita hieman enemmän aikaa oppimistehtävistä selviytymiseen. Oppimiskyky- ja halu eivät aseta esteitä elinikäiselle oppimiselle, mutta aikuisten mahdollisuudet osallistua koulutus-toimintaan eivät aina ole tasavertaisia. Työ, perhe ja vapaa-aika voivat olla joskus ylitsepääsemättömän vaikeita yhdistää toisiinsa.

(OK – opintokeskus)

2.2 Omaehtoisuus

Omaehtoisella oppijalla on halu oppia ja kehittää itseään. Omaehtoiselle oppimiselle on tyypillistä vapaaehtoisuus, jolloin oppijan tavoitteena ei ole tutkinto vaan tieto ja taito. Epävirallisuudestaan huolimatta oppiminen voi olla hyvin tarkasti jäsenneltyä oppimistavoitteiden tai ohjaamisen osalta. Omaehtoisen oppimisen yhteydessä puhutaan usein informaalista ja nonformaalista oppimisestä. Järjestökentän tarjoama ja toteuttama koulutus on osa nonformaalia koulutus-

järjestelmää kun taas formaalin koulutusjärjestelmän muodostavat mm. peruskoulu ja korkeakoulut.

Omaehtoisuus ja vapaaehtoisuus asettavat haasteita koulutuksen suunnittelijoille ja kouluttajille, sillä jokainen oppija tuo opetustilanteeseen omat odotukset ja tarpeet. Toisaalta oppijoiden motivaatio on usein korkealla, koska he ovat mukana omasta tahdosta ja ovat aidosti kiinnostuneita aiheesta. Haasteena voi kuitenkin olla mielenkiinnon ja motivaation ylläpitäminen koko koulutuksen ajan. Taitava koulutuksen suunnittelija ottaa huomioon koulutuksen kohderyhmän pohtiessaan tarkemmin koulutuksen aihetta, sisältöjä ja toteutustapoja. (OK – opintokeskus)

2.3 Itseohjautuvuus

Nykyinen käsitys itseohjautuvasta aikuisopiskelijasta muodostuu lähinnä 1970- ja 80-luvuilla tehtyjen tutkimusten avulla. Lähtökohdat tälle tarkastelulle löytyvät kuitenkin jo antiikin filosofien ajattelusta. He nostivat ihmisen itseohjautuvuuden näkyvästi esille. (Aikuisten oppimisen uudet muodot 1993, 30)

Itseohjautuvuudella tarkoitetaan oppijan kykyä ohjata omaa toimintaa ja oppimista. Tämä edellyttää, että oppija on tietoinen siitä, miten opitaan ja pystyy ottamaan vastuun omasta toiminnasta. Lisäksi oppijalla tulee olla usko omaan oppimiskykyyn ja hallinnan tunne omaan oppimiseen liittyen. Itseohjautuva oppija pystyy tarkastelemaan ja havainnoimaan omaa oppimista kriittisesti sekä toimimaan yhteistyössä muiden ihmisten kanssa. Yksi tärkeimmistä aikuiskoulutuksen tavoitteista on oppijoiden itseohjautuvuuden kehittyminen, sillä valmius ohjata omaa oppimista ei ole itsestäänselvyys.

Itseohjautuvuus ominaisuutena voi sisältää seuraavia osa-alueita:

- Itsensä hyväksyminen oppijana ja omien kehittymistarpeiden näkeminen.
- Luottamus omiin kykyihin ja periksi antamattomuus.
- Kyky asettaa tavoitteita ja ennakoita sekä suunnitella opintojaan ja ajankäyttöään.
- Sisäinen motivaatio ja tahto oppia uutta.

- Toimintatapojen ja suunnitelmien joustava muuttaminen tarpeen vaatiessa.
- Itsenäisyys ja vastuullisuus omasta oppimisesta.
- Uusien lähestymistapojen löytäminen ja rohkeus muuttaa toimintatapojaan tilanteen mukaan.

Itseohjautuvuudella ei tarkoiteta yksin työskentelyä tai oppijan heitteillejättöä oman onnensa nojaan. Kouluttajan tavoitteena on ohjata oppijaa tämän omista lähtökohdista käsin ja tehdä itsensä vähitellen tarpeettomaksi. Oppijan ohjaaminen itseohjautuvuuteen ei aina ole helppoa. Kouluttajan on mahdollista koittaa tukea oppijan itseluottamusta ja auttaa häntä kehittämään päätöksentekoa sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Lisäksi koulutuksen ja opetuksen suunnittelussa voidaan rakentaa oppimisprosessi niin, että oppijan on mahdollista oppia ns. lähikehityksen vyöhykkeellä. Oppijan kehitystaso voidaan määritellä kahdella tasolla: mistä oppija selviytyy itsenäisesti ja mihin oppija kykenee kouluttajan tuen avulla. Näiden kahden tason väliin jäävää aluetta kutsutaan lähikehityksen vyöhykkeeksi. Opetus ja tuki tulisi suunnata alueelle, josta oppija ei vielä selviydy ilman ohjausta. (OK – opintokeskus)

2.4 Opiskelumotivaatio

Aikuiset oppijat eroavat toisistaan opiskelumotivaation mukaan eli mistä syistä ja millä tavoittein he ovat koulutukseen osallistumassa. Motivaation oppimiseen saattavat käynnistää useat eri tiedostetut tai tiedostamattomat motiivit. Jokaisesta koulutuksesta löytyy varmasti henkilö, joka on tullut viihtymään, seurustelemaan tai on jopa pakotettu mukaan. Onneksi joukosta löytyy myös osallistujia, jotka ovat aidosti kiinnostuneita opittavasta aiheesta. Useimmiten aikuisopiskelun ensimmäinen virittäjä on sekundäärinen palkinto kuten mieluisampi työ tai parempi palkka, mutta opiskelu herättää sitten myöskin sisäisen motivaation tutkia uutta. (Vuorinen 1995, 28)

Motivaatio voi olla sisäistä, ulkoista tai näiden yhdistelmä. Sisäisesti motivoitunut oppija voi olla opinnoissa mukana, koska haluaa kehittyä ihmisenä, on sisällöllisesti kiinnostunut aiheesta, on havainnut puutteen tiedoissaan ja taidoissaan tai kokee yksinkertaisesti oppimisen iloa. Sisäinen motivaatio näkyy sitoutumi-

sena opintoihin ja valmiutena suorittaa erilaisia tehtäviä opiskelutavoitteiden saavuttamiseksi. Ulkoinen motivaatio syntyy usein, kun oppijan elämäntilanne edellyttää uuden oppimista. Motivaatio saavuttaa tavoite tulee siis ulkopuoliselta taholta ja voi olla esim. palkankorotus, ylennys tai uusi tarvittava taito kuten IT-taidot.

Motivaatiossa on kyse toimintaa suuntaavista, ylläpitävistä ja estävistä tekijöistä.

Opiskelumotivaatio voidaan jakaa viiteen luokkaan:

- Estynyt motivaatio, jolloin erilaiset alitajuiset ja tietoiset esteet ja ongelmat estävät tehokkaan opiskelun.
- Hajaantunut motivaatio, jolloin oppijan arjessa muut toiminnot vievät aikaa niin paljon, ettei opiskeluun jää riittävästi aikaa.
- Selviytymismotivaatio, jolloin tarkoituksena on ”mennä sieltä, mistä aita on matalin”.
- Saavutusmotivaatio, jolloin oppiminen on haaste ja kilpailua itsensä sekä muiden kanssa.
- Sisäinen motivaatio, jolloin oppija on aidosti kiinnostunut opittavasta aiheesta ja haluaa kehittää itseään.

Motivaatiota voi kehittää tutkimalla omaa toimintaa ja motiiveja, pohtimalla omia vahvuuksia ja heikkouksia, jakamalla tavoitteet osa- ja välitavoitteisiin sekä kehittämällä ajankäytön hallintaa. (OK – opintokeskus)

Kun mietin näiden lähtökohtien kautta opiskelijaryhmää on haaste melkoinen. Tärkein sääntö on, ettei luentoa saa suunnitella liian tarkasti ja jäykällä tavalla. Erityisesti on varottava sen kaltaista toimintaa, että opettaja valmistaa liian monta yksityiskohtaista esitystä. Turhan velvollisuudentuntoinen opettaja saattaa tehdä näin ajattelematta, että nämä materiaalit saattavat ennemmin estää kuin edistää oppimisprosessia. (Aktivoiva opetus 1991,63)

Miten tuottaa mielenkiintoista aineistoa ja osata käyttää sitä niin, että opiskelijoiden motivaatio ja mielenkiinto pysyy korkealla käsiteltävässä asiassa. Opettajan oma osaaminen erityisesti ammatillisessa, sekä pedagogisessa substanssissa joutuvat koetukselle. Kun kyseessä on joukko alan ammattilaisia on toi-

saalta keskustelun herättäminen helppoa. Heittämällä sopivan väitteen ilmaan syntyy varmasti keskustelua ja mielipidevaihtoa asiasta kuin asiasta. Täytyy kuitenkin muistaa, ettei väittelyyn saa antautua, ja omasta asiasta täytyy olla varma. Jos et tiedä mistä puhut saat nolatuksi vain itsesi. Joukossa on aina joku asioista jotain tietävä, joka ei anna tuumaakaan periksi asiassa ja on aina oikeassa.

Opiskelumotivaatio on varmasti koetuksella. Näitä koulutuspäiviä pidetään monen alan ammattilaisen taholta täysin turhina ja ajanhukkana. Kysymyksessä hän on tavallaan pakko, mikäli aikoo jatkaa ammattikuljettajana. Tämä aiheuttaa opettajalle haasteen motivoida kurssilaisia kulloiseenkin aihekokonaisuuteen.

3 LAKI AMMATTIPÄTEVYYDESTÄ

Lain tarkoituksena on autonkuljettajien ammatillisia valmiuksia lisäämällä parantaa liikenteen ja kuljetusten turvallisuutta, taloudellisuutta ja ekologisuutta sekä kuljettajien edellytyksiä tehtävänsä hoitamiseen.

Tämä laki koskee kuorma- ja linja-auton sekä niiden ja hinattavan ajoneuvon muodostaman ajoneuvoyhdistelmän kuljettajalta tieliikenteessä vaadittavaa ammattipätevyyttä. Tämän lain säännöksiä kuorma-auton kuljettajan ammattipätevyydestä sovelletaan myös liikennetraktorin kuljettajaan muissa kuin polttoainemaksusta annetun lain (1280/2003) 7 §:ssä tarkoitetuissa kuljetuksissa. Vaarallisten aineiden kuljettajien pätevydestä on lisäksi voimassa, mitä siitä vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994) ja sen nojalla säädetään.(29.4.2011/389)

(Laki kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä 16.3.2007/273)

Ammattipätevyyden ylläpitämiseksi ja täydentämiseksi kuljettajalle annetaan jatkokoulutusta kuljettajan tehtävän kannalta keskeisissä perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvissä oppiaineissa. Jatkokoulutuksessa annetaan kuitenkin aina opetusta turvallisen, taloudellisen ja ympäristöystävällisen ajotavan vahvistamiseksi. Liikenteen turvallisuusvirasto vahvistaa jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman.

Ammattipätevyys on voimassa viisi vuotta perustason ammattipätevyyden saavuttamisesta. Ammattipätevyyden voimassaoloa voidaan jatkaa viideksi vuodeksi kerrallaan jatkokoulutuksella. Jos ammattipätevyyttä ei ole pidetty voimassa jatkokoulutuksella, kuljettaja voi saattaa ammattipätevyyden uudelleen voimaan osallistumalla jatkokoulutukseen.

Jatkokoulutus voidaan antaa jaksoissa. Koulutuskeskus antaa todistuksen jatkokoulutuksen tai sen jakson suorittamisesta.

Jatkokoulutusta antavaksi koulutuskeskukseksi voidaan hyväksyä yritys tai muu yhteisö, jolla on koulutuksen luonteeseen ja laajuuteen nähden riittävät opetusselliset, ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen järjestämiseen.

4 AMMATTIPÄTEVYYSKOULUTUKSESSA KÄYTETTÄVÄ KOULUTUSMATERIAALI JA KOULUTUSOHJELMAT

Jatkokoulutuksessa käytettävistä koulutusohjelmista ja materiaaleista ei ole säädetty erikseen kuin yhdestä, eli pakollisesta koulutuspäivästä, joka käsittelee ennakoivaa ajamista. Tämä koulutuspäivä on ainoa pakollinen viidestä päivästä jotka tulee käydä viidenvuoden periodin aikana. Muut neljä koulutuspäivää ovat vapaasti valittavissa. Koulutuspäivissä käytettävät koulutus ohjelmat tulee hyväksyttää Liikenteen turvallisuusvirastossa, eli Trafissa. Trafi myöskin myöntää koulutuskeskusten toimiluvat ja valvoo niiden toimintaa.

Erilaisia koulutusohjelmia on hyväksyttynä jo noin 900 kappaletta. Koulutuksessa on mahdollista käyttää jo hyväksytyjä koulutusohjelmia, taikka hyväksyttää oma ohjelma, jonka on rakentanut omiin tarpeisiin soveltuvaksi. Koulutuspäivän mitta on 7-tuntia ja sitä ei voida jaotella useampaan osaan. Yksi päivä toki voi koostua useammasta aihekokonaisuudesta. Tähän kuitenkin tekee poikkeuksen ennakoiva ajaminen, sillä sitä täytyy lakisääteisesti olla vähintään 7-tuntia. Muiden neljän koulutuspäivän aiheet voivat olla periaatteessa vaikka kaikki samoja, mutta mitään opillista hyötyä tästä ei kuitenkaan saa.

4.1 Koulutuskeskukseksi hyväksyminen

Liikenteen turvallisuusvirasto tai Opetus- ja Kulttuuriministeriö hyväksyy ammattipätevyyskoulutusta antavat koulutuskeskukset. Opetus- ja Kulttuuriministeriön koulutuksen järjestämisluvalla toimivat yhteisöt hakevat hyväksyntää Opetus- ja Kulttuuriministeriöltä. Muut yritykset, yhteisöt ja säätiöt hakevat hyväksynnän Liikenteen turvallisuusvirastolta.

Koulutuskeskus hyväksytään antamaan perustason ammattipätevyyskoulutusta ja jatkokoulutusta tai vain jatkokoulutusta. Asetuksessa kuorma- ja linja-auton ammattipätevyydestä on määritelty vaatimukset hyväksynnälle.

Koulutuskeskuksen ja koulutusohjelman hyväksyntä on haettava kirjallisella hakemuksella.

Hakiessaan hyväksyntää ammattipätevyyskoulutuksen koulutuskeskukseksi hakijan on täytettävä valtioneuvoston asetuksen kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyyttä koskevat 17§ vaatimukset. Suomessa koulutuskeskukseksi hyväksytään yritys taikka oppilaitos. Joissakin maissa esimerkiksi kuljetusliikkeitä ei voida hyväksyä koulutuskeskuksiksi. Liitteessä on mukana koulutuskeskuksen ja koulutusohjelman hyväksymistä koskevat ehdot.(LIITE1) (TRAFI)

4.2 Koulutusohjelmat

Ammattipätevyyskoulutuksissa käytettävät koulutusohjelmat tulee hyväksyttävä Liikenteen turvallisuusvirastossa.

Hyväksyttäessä jatkokoulutusohjelmaa sen on sisällettävä:

- kuvaava nimi ohjelmalle
- tavoite, joka on hyväksyttävän koulutusohjelman mukainen
- käytettävät opetusmenetelmät ja koulutuksen toteutustapa
- koulutusohjelman sisältö on oltava direktiivin 2003/59/EY liitteen yksi oppiaineiden luettelon mukainen ja koulutusohjelmassa tulee näkyä ohjelmassa käytettävien oppiaineiden luettelon tavoitteet
- koulutusohjelman sisältö on oltava suunnattu kuorma- ja/tai linja-auton kuljettajille
- koulutuksen kokonaiskesto.

(TRAFI)

Hyväksytyt koulutusohjelmat ovat voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen ne voidaan hyväksyttävä uudelleen käyttöön. Ensimmäiset vuonna 2007 hyväksytyt koulutusohjelmat vanhenevat tänä vuonna. Kuitenkin monet asiat ovat muuttuneet tänä aikana, joten ohjelmien päivittäminen on varmastikin tarpeellista. Hahettaessa koulutuslupaa tulee hakijalla olla käytössä viisi hyväksyttyä koulutusohjelmaa. Valmiiksi hyväksytyjä ohjelmia voi käyttää tässä vaiheessa ja myöhemmin hyväksyttävä omia uusia ohjelmia.

4.3 Koulutusmateriaali

Koulutusmateriaalin suunnittelussa tulee ottaa huomioon koulutuksen tavoite, kohderyhmä ja materiaalin havainnollisuus sekä ymmärrettävyys. Materiaalin valmistuksessa on tärkeää muistaa oppijan aktiivinen rooli, jolloin materiaalin tulee herättää oppijan kiinnostus ja kannustaa häntä hakemaan aiheesta lisää tietoa. Materiaalin ei tarvitse aina olla ennalta valmistettua vaan myös oppijat voivat tuottaa sitä koulutuksen aikana.

Materiaalin monimuotoisuus on tärkeää, jotta koulutuksessa voidaan ottaa huomioon erilaiset oppimistyyli- ja -tavat. Koulutusmateriaali voi olla:

- kirjallista (mm. kurssikirjat, monisteet, sanomalehdet),
- visuaalista (mm. teksti-liitu- ja fläppitaululla, PowerPoint-diat, kalvot),
- audiitiivista (mm. ääniluennot, musiikki),
- audiovisuaalista (mm. elokuvat, videot, opetus-ohjelmat, verkkosivut) ja
- muuta oppimateriaalia (mm. esineet).

(OK-opintokeskus)

5 OMAT MATERIAALIT

Koulutusmateriaali tulisi siis olla tietosisällöltään riittävän hyvää ja kattavaa. Kuitenkin opettajan henkilökohtaisen tietotaidon ja sen käyttämisen mahdollistavaa. Mitään varsinaista lainsäädännöllistä määritelmää ei materiaalista ole, joten jokainen kouluttaja soveltaa materiaaliaan itse. Tästä johtuukin erilaisten koulutusmateriaalipakettien suuri määrä. Ja jostain syystä näitä paketteja ei ole kauhean usein yleisessä jaossa kaikkien pitäessä omat materiaalit omana tietonaan. Oman materiaalin hyväksyntää haetaan Trafista lomakkeella E701 johon liitetään kuvaus koulutuspäivän sisällöstä. (LIITE 2)

Aihealue jako materiaalissa oli selkeä tehdä. Ensimmäiset kolme tuntia keskitytään ajoneuvotekniikkaan sisältäen moottorin ja voimansiirron sekä renkaat. Näistä suurin painoarvo on rengaskoulutuksessa. Viimeiset neljä tuntia käsitellään kuorman sidontaan liittyviä asioita.

5.1 Materiaalin valmistaminen

Omien materiaalien kasaaminen alkoi lähinnä aihealueen valinnasta ja erilaisesta tiedonhankinnasta. Aihealueeksi valikoitui ajoneuvotekniikka sekä kuormansidonta. Näissä aihealueissa on riittävästi pureskeltavaa yhden päivän ajaksi.

Ensimmäisenä piti hankkia kuvamateriaalia sekä konkreettista tietoa aihealueisiin liittyen. Materiaalipaketeista suuritöisin oli rengasasioita, sekä kuormansidontaa käsittelevä kokonaisuus. Moottoria ja vaihteistoa käsittelevä kokonaisuus on helppoa toteuttaa valmiiden materiaalien pohjalta joita käytetään ajo-oikeuteen tähtäävässä opetuksessa. Kuitenkin kun kyseessä on kokeneempi oppilasjoukko voi aineistoa käyttää vain taustatukena ja laittaa omaa ammatillista osaamistaan ja tietämystä peliin. Myöskin näihin opetuskokonaisuuksiin löytyy videomateriaalia.

Rengas-asioita käsittelevään aineistokokonaisuuteen keräsin kuvamateriaalia itse erilaisista renkaista. Taustatietoa sain rengas-alan ammattilaisilta ja omasta kirjallisuudesta. Näistä lähtökohdista oli kohtalaisen helppoa kasata power-point

esitys. Esityksen lisäksi tarkoituksena on näyttää myöskin video joka käsittelee rengas asioita ammattilaisen näkökulmasta ja sisältää paljon ”hyvä tietää” asiaa.

Videomateriaali jota ajattelin käyttää on peräisin 80 ja 90-lukujen taitteesta, mutta varsinainen asia jota käsitellään ei ole muuttunut miksiäkään. Ajoneuvot ovat hieman vanhoja, mutta se aiheuttaa varmaankin hilpeyttä tässä oppilasryhmässä.

Kuormansidontaa käsittelevän opetuspaketin materiaaleja aloitettiin työstämään kuvamateriaalin hankinnalla. Seuraavaksi perehdytään lainsäädäntöön ja haetaan kuvamateriaalista kuhunkin kohtaan soveltuvia esimerkkikuvia. Sidonnasta on olemassa valtavasti valmista materiaalia jota voi hyödyntää opetuksessa. Erilaiset järjestöt ja viranomaiset ovat tuottaneet tätä opetusmateriaalia vuosiansaatossa valtavan määrän. Osa materiaalista on käytettävissä ilmaiseksi ja osa maksua vastaan. Näen kuitenkin näiden materiaalien käytön kuitenkin tukevana toimintana oman materiaalin lisäksi.

5.2 Materiaali aikuisopiskelijan näkökulmasta

Lähdettäessä pohtimaan opetusmateriaalia tällaisen opiskelijan näkökulmasta on valtava haaste luoda materiaalista mielenkiintoista. Materiaalin ei tarvitse välttämättä sisältää perusasioita, mutta uutta tietoa sitäkin enemmän. Kun peilaan tätä asiaa omiin kokemuksiini näistä kyseisistä koulutuspäivistä huomaan materiaalin tason olleen näissä tilanteissa hyvinkin kirjavaa.

Jos ajattelen itseäni opiskelijana, kaipaen paljon kuvia ja kaavioita. Tämä johtuu siitä, että olen visuaalisesti, kokeilemalla ja tekemällä oppivaa sorttia. Kuitenkin suurin merkitys on kurssia vetävän opettajan omalla tietämyksellä ja viestinnällä miten asioita kerrotaan ja kuinka huomioidaan kurssilaiset. Jos kyseessä on tiukat kalvo sulkeiset vielä lisättynä opettajan monotonisella äänensävyllä kertomana asiana, väsyvät opiskelijat taatusti ja mielenkiinto käsiteltävää asiaa kohtaa pysyy alhaisena.

Jos opettaja heittää oman persoonansa peliin, käyttää materiaalia ja omaa retoriikkaansa keskustelun herättäjänä on tulos paljon parempi. Aikuinen opiskelija osaa vaatia parempaa ja laadukkaampaa opetusta. Varsinkin näissä tapauksissa jossa opiskelusta maksetaan. Rahalle täytyy saada vastinetta. Hyvänä mittarina voidaan pitää sitä, palaako sama opiskelija pitämillesi kursseille uudelleen.

5.3 Valmiit materiaalit

Kehittämishankkeen tuotoksena syntyneet valmiina olevat opetusmateriaalit olivat kaikkien koulutusryhmän jäsenten nähtävänä lähipäivässä, jossa hanketta esiteltiin. Materiaalia oli hankalaa liittää mukaan raporttiin sen moninaisuuden vuoksi. Mukana ollut valmis opetusmateriaalipaketti sisältää diasarjan, sekä videomateriaalia.

Täysin valmiiksi saatiin rengas asiaa käsittelevä opetuspaketti, sekä muut tekniikkaan liittyvät materiaalit ovat pieniä viimeistelyjä vaille valmiit. Eniten työtä vaatii kuormansidontaa käsittelevä materiaali. Tämäkin valmistunee lähiaikoina.

6 YHTEENVETO

Aikuinen opiskelijana. Lähtökohtana erittäin haasteellinen ja mielenkiintoinen kohderyhmä. Aikuisella opiskelijalla on lähtökohtaisesti halu oppia uutta, sillä hän tarvitsee tätä uutta oppimaansa omassa työssään taikka harrastuksessaan. Tästä johtuen aikuinen oppija osaa vaatia laatua opetukseen.

Ammattipätevyyskoulutus on lainsäädännöllä määriteltyä koulutusta kuorma- ja linja-auton kuljettajille. Kyseessä on eräänlainen pakko, jos haluat jatkaa toimimista ammattikuljettajana. Tämän vuoksi asenteet koulutusta kohtaan ovat useasti hyvinkin negatiivisia. Tämä asettaa haasteen kouluttajalle. Kuinka pysyä motivoimaan kurssilaiset käsiteltävän aihekokonaisuuden osalta? Mikä on se lisäarvo jonka tämän kurssin käyminen heille tuottaa? Opiskelija saa näistä koulutuksista paljon enemmän kun oivaltaa sen tosiasian, että hyödyksi tämä on. Lainsäädäntö muuttuu, tulee uusia asetuksia joista täytyy olla tietoisia. Ajo-neuvotekniikka kehittyy ja tietämystä siitä on syytä päivittää.

Kaikki tämä on kuitenkin loppuen lopuksi kiinni opettajasta ja siitä miten hän asian markkinoi ja opettaa.

Tämä kehittämishanke luo kehityslinjan jonka pohjalta voidaan rakentaa lisää erilaisia koulutusohjelmia jatkokoulutukseen. Ajankohtaiseksi aisan tekee koulutuslupa, joka on myönnetty KMT-Kuljetus Oy:lle jonka osakkaana olen. Koulutusluvan puitteissa aloitamme direktiivin mukaisten jatkokoulutuspäivien pitämisen. Kehittämishanke osui siis siinä mielessä oikein hyvään saumaan.

Hankkeen tuotoksista on valtavasti hyötyä nyt ja tulevaisuudessa.

LÄHTEET

OK - Opintokeskus luettu 19.03.2013

(<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/aikuinen-oppijana>)

(<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/elinik%C3%A4inen-oppiminen>)

(<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/omaehtoisuus>)

(<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/itseohjautuvuus>)

(<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/opiskelumotivaatio>)

(<http://kouluttaja.ok-opintokeskus.fi/kouluttaja/koulutusmateriaali>)

FINLEX

Laki kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä 16.3.2007/273

Liikenteenturvallisuusvirasto TRAFI

(http://www.trafi.fi/tieliikenne/ammattiliikenne/kuorma-_ja_linja-autonkuljettajien_ammattipatevyys)

Kansanvalistusseura, Aikuisten oppimisen uudet muodot

ISBN 951-692-307-0, Kirjastopalvelu Oy Helsinki, 1993

Ilpo Vuorinen, Tuhat tapaa opettaa, 3. painos 1995

ISBN 952-9798-00-8, Vammalan Kirjapaino Oy

Kirsi Lonka, Irma Lonka. Aktivoiva opetus käsikirja aikuisten ja nuorten opettajille, Kirjayhtymä 1993 2. painos, ISBN 951-26-3529-1

LIITTEET

LIITE 1

Kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyyskoulutus
Koulutuskeskuksen ja koulutusohjelman hyväksymiseen liittyvät ehdot.

Kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyyskoulutus
Koulutuskeskuksen ja koulutusohjelman hyväksymiseen liittyvät ehdot

1) Koulutukseen liittyvät ilmoitukset on tehtävä koulutuspaikkaa lähimpään Liikenteen turvallisuusviraston palveluntuottajan toimipisteeseen.

2) Opetuksesta vastaava johtaja vastaa luovuttamiensa tietojen oikeellisuudesta.

3) Koulutusluvan haltija varmistaa luotettavalla tavalla (voimassaoleva henkilöllisyystodistus tai ajokortti) koulutettavien henkilöllisyyden.

4) Mikäli koulutusluvan haltija peruuttaa ilmoittamansa koulutuksen, peruutus on toimitettava viimeistään kolmea(3) edeltävää päivää ennen ilmoitettua koulutusta klo 16 mennessä siihen Liikenteen turvallisuusviraston palveluntuottajan toimipisteeseen, johon alkuperäinen kurssi-ilmoitus on jätetty. Koulutusluvan haltija vastaa peruutusilmoituksen perillemenosta.

5) Mikäli ilmoitettuun koulutukseen tulee muutoksia, on edellä tarkoitettu muutos on hyväksyttävä välittömästi Liikenteen turvallisuusviraston palveluntuottajalla.

6) Voimassa oleva koulutuslupa ja hyväksytyt koulutusohjelma tulee olla koulutuspaikassa asiakkaiden ja valvojien nähtävillä.

7) Mikäli hyväksytyyn koulutusohjelmaan on ilmoitettu pätevyysvaatimus, kouluttajan on pyydettyäessä todistettava pätevyytensä koulutuksen antamiseen Liikenteen turvallisuusvirastolle tai koulutuksen valvojalle.

8) Kouluttaja tai hänen avustajansa eivät voi saada ammattipätevyysmerkintää pitämästään koulutuksesta.

9) Koulutuksessa oleva henkilömäärä voi olla enintään 100 henkilöä. Yli 40 hengen koulutustilaisuuksiin haetaan erillistä lupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta. Yli 40 hengen koulutustilaisuuksiin on oltava koulutuksen erityisluonteeseen perustuva syy. Syy on perusteltava koulutusohjelman hakemisen yhteydessä. Hyväksyntä edellä tarkoitettuun koulutukseen on voimassa ainoastaan edellä tarkoitettuun koulutukseen myönnetyn ajan.

10) Koulutuksen yhteydessä mahdollisesti käytettävät ajoneuvot tai ajoneuvoyhdistelmät on oltava kuorma- tai linja-autoja sekä niiden ja hinattavan ajoneuvon muodostamia yhdistelmiä. Kuorma- tai linja-autoa ei hyväksytä teoriaopetustilaksi.

11) Mikäli hyväksytty koulutusohjelma sisältää useamman koulutuspäivän, tulee koulutuspäivät toteuttaa peräkkäisinä päivinä.

12) Koulutusta saa antaa ainoastaan yhden koulutuspäivän kalenterivuorokauden aikana.

13) Koulutettavan on oltava läsnä koko koulutuksen ajan, jotta koulutuksesta voidaan antaa ammattipätevyysmerkintä koulutettavalle.

14) Ennakoivan ajamisen opetuksen käytännön harjoituksissa yhtä ajoneuvoa kohden saa olla enintään kolme koulutettavaa ja yhtä opettajaa kohden enintään kuusi ajoneuvoa.

15) Koulutusohjelma voidaan toteuttaa maan virallisilla kielillä riippumatta koulutusohjelman hyväksynnän kielestä.

16) Koulutusluvan haltijan on pyydettyessä ilmoitettava ammattipätevyyskoulutuksiin liittyvät tiedot Liikenteen turvallisuusvirastolle.

KOULUTUSOHJELMA

KMT-Kuljetus Oy
Kirkkokuja 24
61400 YLISTARO

KOULUTUSOHJELMA
01.04.2013

AJONEUVOTEKNIikka JA KUORMANVARMISTAMINEN 7 h

KOULUTUKSEN TAVOITE

Koulutuspäivä on tiivis paketti ajoneuvotekniikasta ja kuormanvarmistamista koskevista asioista. Tarkoituksena on kertoa uudesta moottoritekniikasta ja siihen läheisesti liittyvästä voimansiirron kehityksestä. Rengastaloudesta kerrotaan yleisimpiä asioita kuljettajan näkökulmasta. Kuorman varmistamisessa keskitytään lainsäädäntöön ja turvalliseen kuormanvarmistamiseen

KOULUTUSOHJELMA

Päivän avaus ja henkilötietojen tarkistaminen. Päivän ohjelma ja tavoitteet

- 1.Tunti.** Moottoritekniikka ennen ja nyt
- 2.Tunti.** Voimansiirto
- 3.Tunti.** Rengastalous kuljettajan näkökulmasta
- 4.Tunti.** Kuorman varmistamisen perusteet
- 5.Tunti.** Kuormansidontavälineet ja niiden käyttö
- 6.Tunti.** Käytännön esimerkkejä
- 7.Tunti.** Käytännön esimerkkejä

KOULUTUSPÄIVÄN KESTO

Koulutuspäivän kesto on 7*45 minuuttia. Taukoja pidetään tarpeen mukaan, kuitenkin keskipäivällä noin 30min-1h mittainen lounastauko. Kohderyhmästä ja osallistujien aiemmasta ammattitaitotasosta ja työtehtävästä riippuen voidaan joitakin asioita painottaa hieman enemmän. Kuitenkin jokaiset asiasisällöt käydään kaikkien kurssisisältöjen kohdalla lävitse ohjelman pituuden ollessa aina 7*45 minuuttia.

Ryhmän maksimikoko on 36 henkilöä.